

KOMISIA

ODPORÚČANIE KOMISIE

z 24. októbra 2006

o správe finančných prostriedkov na vyradovanie jadrových zariadení z prevádzky a zaobchádzanie s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom

(2006/851/Euratom)

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, a najmä na jej článok 124,

keďže:

- (1) V preambule zmluvy sa uznáva, že členské štáty sú rozhodnuté vytvoriť podmienky pre bezpečnosť nevyhnutné na odstránenie rizík pre život a zdravie verejnosti.
- (2) Spoločenstvo sa v článku 2 písm. b) zmluvy vyzýva najmä na to, aby zaviedlo jednotné bezpečnostné normy na ochranu zdravia pracovníkov a širokej verejnosti a zabezpečilo ich uplatňovanie.
- (3) V kapitole III zmluvy sa ustanovujú základné normy, ktoré umožňujú Spoločenstvu zabezpečiť ochranu zdravia a bezpečnosť pracovníkov a širokej verejnosti pred nebezpečenstvami vyplývajúcimi z ionizujúceho žiarenia.
- (4) Smernicou Rady 96/29/Euratom⁽¹⁾ sa stanovujú základné bezpečnostné normy ochrany zdravia pracovníkov a obyvateľstva pred nebezpečenstvami vznikajúcimi v dôsledku ionizujúceho žiarenia.
- (5) Smernicou Rady 85/337/EHS z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie⁽²⁾ sa členské štáty vyzývajú, aby „prijali všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že pred vydaním povolenia projekty, ktoré pravdepodobne majú významné vplyvy na životné prostredie z dôvodov okrem iného ich charakteru, veľkosti alebo umiestnenia, budú posúdené z hľadiska ich vplyvov“.
- (6) Ionizujúce žiarenie z rádioaktívnych materiálov môže mať následky pretrvávajúce po prevádzkovej dobe jadrových zariadení a presahujúce štátne hranice.
- (7) Bezpečnosť pracovníkov a širokej verejnosti má pre Európske spoločenstvo prvoradý význam. Preto sa majú dodržiavať prísne bezpečnostné normy, aby sa zabezpečilo, že tieto riziká sa udržiavajú pod kontrolou počas a po skončení prevádzkovej doby jadrových zariadení.
- (8) Európsky parlament, Rada a Komisia zdôraznili, „že členské štáty musia zabezpečiť, aby primerané finančné prostriedky na činnosti spojené s vyradovaním jadrových zariadení z prevádzky a so zaobchádzaním s rádioaktívnym odpadom, ktoré sú auditované v členských štátoch, boli k dispozícii na účely, na ktoré sú určené, a aby sa spravovali transparentne, vyhýbajúc sa tak prekážkam pre korektnú hospodársku súťaž na trhu s energiou“⁽³⁾.
- (9) Komisia ďalej upozornila na to, že „je dôležité zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky určené na činnosti spojené s vyradovaním jadrových zariadení z prevádzky a so zaobchádzaním s rádioaktívnym odpadom, ktoré súvisia s cieľmi Zmluvy o Euratome, spravovali transparentne a používali sa len na uvedené účely. V tejto súvislosti má Komisia v úmysle v rámci sféry svojej zodpovednosti podľa Zmluvy o Euratome uverejniť výročnú správu o využívaní finančných prostriedkov na vyradovanie jadrových zariadení z prevádzky a zaobchádzanie s rádioaktívnym odpadom. Osobitnú pozornosť bude venovať tomu, aby sa zabezpečilo, že sa príslušné ustanovenia právnych predpisov Spoločenstva budú uplatňovať bez obmedzení“⁽⁴⁾.
- (10) Komisia vo svojom oznámení Európskemu parlamentu a Rade⁽⁵⁾ upozornila na potrebu zvýšenej transparentnosti a harmonizácie pri spravovaní týchto finančných prostriedkov. Komisia ďalej vyjadrila svoj úmysel predložiť v roku 2005 odporúčanie.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 159, 29.6.1996, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 175, 5.7.1985, s. 40. Smernica naposledy zmenená a doplnená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2003/35/ES (Ú. v. EÚ L 156, 25.6.2003, s. 17).

⁽³⁾ Medziinštitucionálne vyhlásenie uverejnené v Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2003, s. 56.

⁽⁴⁾ Vyhlásenie Komisie uverejnené v Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2003, s. 56

⁽⁵⁾ KOM(2004)719, Správa o využívaní finančných zdrojov určených na likvidáciu jadrových elektrární, 26.10.2004.

- (11) Aj samotné činnosti spojené s vyradením jadrových zariadení z prevádzky môžu predstavovať potenciálne riziká pre ľudské zdravie a životné prostredie, najmä ak sa včas neprijmú opatrenia na riešenie rádiologických rizík činností spojených s vyradením jadrových zariadení z prevádzky.
- (12) V snahe odstrániť všetky tieto riziká by sa malo zabezpečiť bezpečné vyradovanie jadrových zariadení z prevádzky vrátane dlhodobého zaobchádzania s rádioaktívnym odpadom a vyhoreným palivom.
- (13) Bezpečné vyradovanie jadrových zariadení z prevádzky vrátane dlhodobého zaobchádzania s rádioaktívnym odpadom a vyhoreným palivom si vyžaduje značné finančné prostriedky. Nedostatok týchto prostriedkov v čase, keď sú potrebné, môže mať nepriaznivý vplyv na proces vyradovania jadrových zariadení z prevádzky. V príslušnom čase by mali byť k dispozícii značné finančné prostriedky, aby sa umožnilo úplné vyradenie jadrových zariadení z prevádzky v súlade s bezpečnostnými normami.
- (14) V súlade so zásadou „platí znečisťovateľ“ by prevádzkovatelia jadrových zariadení mali vyčleniť počas ich produktívnej doby primerané finančné prostriedky na budúce náklady spojené s ich vyradením z prevádzky.
- (15) V súvislosti s osobitosťami rokovaní o pristúpení sa riešila otázka predčasného odstavenia jadrových energetických reaktorov, ktoré sa nezdali byť ekonomicky modernizovateľné. Spoločenstvo sa preto z vlastnej iniciatívy podieľalo na zvýšení finančných prostriedkov a v súlade s určitými podmienkami poskytuje hospodársku pomoc rôznym projektom na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky v určitých nových členských štátoch.
- (16) Článkom 26 Spoločného dohovoru o bezpečnosti nakladania s vyhoreným palivom a bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom, ktorý nadobudol platnosť 18. júna 2001, sa určuje, že „každá zmluvná strana urobí opatrenia na zaistenie bezpečnosti vyradovania jadrového zariadenia z prevádzky. Na to je potrebné, aby bol k dispozícii kvalifikovaný personál a primerané finančné zdroje.“ V článku 22 bode ii) dohovoru sa vyzýva každá zmluvná strana, aby urobila opatrenia na zabezpečenie toho, aby „na podporu bezpečnosti zariadení na nakladanie s vyhoreným palivom a s rádioaktívnymi odpadmi počas ich prevádzkovej životnosti a na ich vyradovanie z prevádzky boli k dispozícii primerané finančné zdroje“.
- (17) Článkom 2 písm. c) zmluvy sa Spoločenstvo vyzýva, aby umožnilo investovanie do základných zariadení a zabezpečilo vytváranie týchto zariadení nevyhnutných na rozvoj jadrovej energie v Spoločenstve. Rozvoj tejto energie nemožno oddeliť od procesu vyradovania takýchto investícií alebo jadrových zariadení z prevádzky. V článku 41 zmluvy sa vyžaduje, aby sa investičné projekty týkajúce sa jadrovej energie oznamovali Komisii na preskúmanie. V nariadení Rady (Euratom) č. 2587/1999 z 2. decembra 1999, ktorým sa vymedzujú investičné projekty, ktoré treba oznamovať Komisii v súlade s článkom 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu⁽¹⁾, sú obsiahnuté činnosti spojené s vyradením jadrových zariadení z prevádzky ako investičné projekty, ktoré sa majú oznamovať Komisii a prerokúvať s Komisiou. Osoby a podniky⁽²⁾ by teda mali informovať Komisiu o režimoch financovania vyradovania jadrových zariadení z prevádzky v súvislosti s novovybudovanými jadrovými zariadeniami.
- (18) Úloha zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky, keď budú potrebné, vyžaduje dôkladnú a obozretnú analýzu tak zdrojov takeého financovania, ako aj nákladov spojených s vyradením týchto zariadení z prevádzky. Spôsob určovania súm financovania vyradovania jadrových zariadení z prevádzky musí zohľadňovať technologické aspekty a obmedzenia jadrovej bezpečnosti.
- (19) Pre zabezpečenie dostupnosti prostriedkov, keď budú potrebné, na účely vyradovania jadrových zariadení z prevádzky má prvoradý význam transparentné spravovanie a primeraná externá kontrola týchto finančných prostriedkov; to takisto pomôže vyhnúť sa prekážkam spravodlivej hospodárskej súťaže na trhu s energiou. Na zabezpečenie týchto cieľov by mohli byť k dispozícii rôzne primerané možnosti spravovania. Mal by existovať vyhradený vnútroštátny orgán, ktorý by poskytoval odborné posudky týkajúce sa spravovania fondu a otázok spojených s nákladmi na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky.
- (20) Týmto odporúčaním sa nevytvára odchýlka od pravidiel štátnej pomoci. V tejto súvislosti zasahovanie štátu súvisí s otázkami zahrnutými do Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, a preto sa má príslušne posudzovať. Pokiaľ to však nie je nevyhnutné pre ciele alebo presahuje ciele tejto zmluvy, alebo naruša či hrozí, že naruší hospodársku súťaž na vnútornom trhu, musí sa posudzovať na základe Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.
- (21) Spôsob, akým sa tieto finančné prostriedky investujú, by sa mal starostlivo zväziť, aby sa zabránilo ich prípadnému zneužitiu. Investície by mali byť dlhodobé a mali by mať bezpečný rizikový profil, pričom by mali súčasne poskytovať ochranu skutočnej hodnoty finančných prostriedkov.

(1) Ú. v. ES L 315, 9.12.1999, s. 1.

(2) Osoby a podniky zaoberajúce sa priemyselnými činnosťami uvedenými v prílohe II k Zmluve o Euratome.

- (22) Vzhľadom na zabezpečenie bezpečnosti by malo zhromažďovanie príslušných prostriedkov na zabezpečenie vyradenia jadrových zariadení z prevádzky zohľadňovať osobitné okolnosti určitých zariadení.
- (23) Skúsenosti ukazujú, že výmena informácií medzi národnými expertmi o rôznych spôsoboch a finančných mechanizmoch vyradovania jadrových zariadení z prevádzky a zaobchádzania s rádioaktívnym odpadom je skvelým spôsobom umožňujúcim spoločne reagovať na problémy bezpečnosti. Komisia v snahe zlepšiť spoluprácu s členskými štátmi preto oznamuje svoj úmysel zriadiť stálu skupinu na financovanie vyradovania jadrových zariadení z prevádzky. Táto skupina by mala pomáhať Komisii v jej postupoch súvisiacich s týmto odporúčaním.
- (24) Bez toho, aby bol dotknutý všeobecný princíp subsidiarity, treba navrhnúť určitý stupeň harmonizácie, pokiaľ ide o pojmy používané v otázkach spojených s vyradovaním jadrových zariadení z prevádzky. Táto harmonizácia by sa mala vyvíjať v rámci skupiny na financovanie vyradovania jadrových zariadení z prevádzky, ktorá by mala dospieť k všeobecne uznávaným výkladom tohto odporúčania v záujme jeho praktickej implementácie, a najmä harmonizácie metodológií na výpočet nákladov na činnosti spojené s vyradením jadrových zariadení z prevádzky.
- (25) Spoločné výskumné centrum zriadené na základe článku 8 zmluvy uskutočňuje výskumné programy v jadrovej oblasti, ktoré môžu zahŕňať ionizačné riziká po uplynutí prevádzkovej doby jeho zariadení. Na zaručenie bezpečnosti týchto zariadení by mala Komisia zabezpečiť, aby toto centrum dodržiavalo uvedené odporúčania. Komisia by mala najmä overovať primeranosť finančných prostriedkov na účely vyradovania jadrových zariadení centra z prevádzky. Odbory Komisie zodpovedné za jadrové a rozpočtové záležitosti sú najvhodnejšie na plnenie takýchto úloh,
- a) „*vyradovanie z prevádzky*“ znamená všetky činnosti zahŕňajúce technické vyradenie jadrového zariadenia z prevádzky (dekontamináciu, demontáž a zbúranie) a zaobchádzanie s odpadom (zaobchádzanie s rádioaktívnym odpadom a vyhoreným palivom a ich zneškodňovanie), ktorých následkom je vyradenie jadrových zariadení z rádiologických obmedzení;
- b) „*fond na vyradenie z prevádzky*“ znamená ľubovoľný druh finančných prostriedkov špecificky určených na krytie výdavkov nevyhnutných na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky;
- c) „*externý fond na vyradenie z prevádzky*“ znamená fond na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky spravovaný vyhradeným orgánom, ktorý je vo svojom rozhodovaní nezávislý od prispievateľov do fondu;
- d) „*interný fond na vyradenie z prevádzky*“ znamená fond na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky spravovaný prevádzkovateľom;
- e) „*oddelený fond na vyradenie z prevádzky*“ znamená interný alebo externý fond na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky, ktorý sa označuje samostatne;
- f) „*prevádzkovateľ*“ znamená právnickú osobu, ktorá prevádzkuje jadrové zariadenie a je priamo zodpovedná za jadrovú bezpečnosť;
- g) „*jadrové zariadenie*“ znamená každé civilné zariadenie a jeho pozemok, budovy a vybavenie, v ktorých sa jadrové materiály vyrábajú, spracúvajú, využívajú, manipuluje sa s nimi, v ktorých sa skladujú alebo zneškodňujú.

ODDIEL 3

VYRAĐOVANIE JADROVÝCH ZARIADENÍ Z PREVÁDZKY

1. Všetky jadrové zariadenia by sa mali po trvalom odstavení vyradiť z prevádzky a otázka zaobchádzania s rádioaktívnym odpadom by sa mala riadne vyriešiť.
2. Činnosti spojené s vyradením jadrových zariadení z prevádzky by sa mali vykonávať bez nenáležitého rizika pre zdravie a bezpečnosť pracovníkov a širokej verejnosti.
3. Zásada „platí znečisťovateľ“ by sa mala v plnom rozsahu uplatňovať počas vyradovania jadrových zariadení z prevádzky. V tejto súvislosti by malo byť prvoradou starostou prevádzkovateľov jadrových zariadení zabezpečenie dostupnosti primeraných finančných prostriedkov na bezpečné vyradovanie týchto zariadení z prevádzky v čase, keď je príslušné jadrové zariadenie trvalo odstavené.
4. Dostupné finančné prostriedky by mali byť určené na krytie všetkých aspektov činností spojených s vyradením jadrových zariadení z prevádzky, počnúc technickým vyradením z prevádzky a končiac zaobchádzaním s rádioaktívnym odpadom.

TÝMTO ODPORÚČA:

ODDIEL 1

CIEĽ

Vzhľadom na ciele bezpečnosti uvedené v zmluve sa v tomto odporúčaní navrhujú opatrenia na zabezpečenie toho, aby v čase plánovanom na všetky činnosti spojené s vyradením jadrových zariadení z prevádzky a na zaobchádzanie s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom boli k dispozícii primerané finančné prostriedky.

ODDIEL 2

VYMEDZENIE POJMOV

Na účely tohto odporúčania sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

ODDIEL 4

INŠTITUCIONÁLNE A PROCEDURÁLNE ASPEKTY

5. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 41 zmluvy a platné nariadenia, pokiaľ ide o ich vykonávanie⁽¹⁾, by mali osoby a podniky podávať správy o režime financovania plánovaného vyradovania jadrových zariadení z prevádzky v kontexte postupu ustanoveného podľa článku 41 zmluvy v súvislosti s výstavbou nových jadrových zariadení.

Pri skúmaní navrhovaného režimu financovania vyradovania jadrových zariadení z prevádzky bude Komisia – s výhradou požiadaviek článku 44 zmluvy – konzultovať so skupinou na financovanie vyradovania jadrových zariadení z prevádzky.

6. Členské štáty by v prípade, že ešte nie je ustanovený, mali zriadiť alebo vymenovať vnútroštátny orgán schopný poskytnúť odborný posudok týkajúci sa spravovania fondu a otázok spojených s nákladmi na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky. Tento orgán by mal byť, pokiaľ ide o prispievateľov do fondu, nezávislý.

Vnútroštátny orgán by mal každoročne skúmať zhromaždené finančné prostriedky a pravidelne, najmenej každých 5 rokov, odhady nákladov na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky. Každý rozdiel medzi odhadmi nákladov a zhromaždenými prostriedkami by sa mal včas vyriešiť.

Členské štáty by mali každoročne predkladať Komisii správy o záveroch postupov uvedeného príslušného vnútroštátneho orgánu.

ODDIEL 5

FONDY NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY

7. Prevádzkovatelia jadrových zariadení by mali zriadiť primerané fondy na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky na základe príjmov zo svojich jadrových činností v priebehu projektovanej životnosti.
8. Oddelený fond s primeranou kontrolou, ktorou sa zabezpečí rozumné využívanie, by mal byť pre všetky jadrové zariadenia prednostnou voľbou. Skúmanie vnútroštátnym orgánom ustanoveným v tomto odporúčaní by malo zohrávať kľúčovú úlohu pri zabezpečení riadneho spravovania a využívania prostriedkov.
9. Nové jadrové zariadenia by mali zriadiť oddelené fondy na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky s primeranou kontrolou, ktorou sa zabezpečí rozumné využívanie.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (Euratom) č. 2587/1999 z 2. decembra 1999, ktorým sa vymedzujú investičné projekty, ktoré treba oznamovať Komisii v súlade s článkom 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. ES L 315, 9.12.1999, s. 1), a nariadenie Komisie (Euratom) č. 1352/2003 z 23. júla 2003, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1209/2000 o podávaní oznámení podľa článku 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 192, 31.7.2003, s. 15).

ODDIEL 6

ODHAD NÁKLADOV NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY

10. Vzhľadom na rozdiely vo využívaní zhromaždených prostriedkov na vyradovanie jadrových zariadení z prevádzky by sa mali technické vyradovanie z prevádzky na jednej strane a zaobchádzanie s rádioaktívnym odpadom na strane druhej riešiť oddelene, na základe oddelených výpočtov nákladov.
11. V záujme zabezpečenia dostupnosti primeraných finančných prostriedkov by sa náklady mali vypočítať tak, že sa z reálne dostupných alternatív vyberie rozumná možnosť, ktorá bude podliehať externej kontrole a schváleniu vnútroštátneho orgánu ustanoveného v tomto odporúčaní.
12. Všetky odhady nákladov by mali byť špecifické pre dané miesto a mali by sa opierať o najlepšie dostupné odhady.
13. Ak sa počas realizácie ukáže, že projekt vyradenia jadrových zariadení z prevádzky je nákladnejší ako schválené odhady nákladov, dodatočné výdavky by mal hradiť prevádzkovateľ. Tento aspekt by sa mal starostlivo vyriešiť v prípade výmeny prevádzkovateľa počas životnosti jadrového zariadenia alebo po jej uplynutí.
14. Náležitú pozornosť treba venovať prípadom vznikajúcim z historických dôvodov, keď je najvhodnejšie osobitné riešenie. Prístup od prípadu k prípadu by mal byť transparentný a s plným zapojením vnútroštátneho orgánu ustanoveného v tomto odporúčaní.

ODDIEL 7

VYUŽÍVANIE FONDOV NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY

15. Finančné prostriedky by sa mali využívať len na účely, na ktoré boli určené a spravované. V tejto súvislosti treba venovať náležitú pozornosť transparentnosti. Všetky nedôverné obchodné informácie by mali byť verejne dostupné.
16. Pri investovaní aktív treba usilovať o bezpečný rizikový profil, pričom by sa malo zabezpečiť, aby sa dosiahla ich pozitívna návratnosť v priebehu ktoréhokoľvek daného časového obdobia.
17. Keďže prevádzkovateľ nemá žiaden vplyv na finančné spravovanie externého fondu na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky, hodnotu investícií by mal zabezpečiť štát, aby sa zabezpečilo, že primerané prostriedky budú k dispozícii, keď budú potrebné, a to aj v prípade, ak nezávislý správca investovaných súm vykáže nominálnu stratu v čase, keď sa tieto finančné prostriedky majú použiť. V takýchto prípadoch by sa prostriedky nemali dopĺňať o sumu vyššiu ako strata v investícii.

18. Ak výkon správy interného fondu nie je dostatočný, za zabezpečenie dostupnosti primeraných prostriedkov v čase, keď budú potrebné, by mal zodpovedať prevádzkovateľ.
19. V prípade jadrových zariadení, ktorých hlavný účel je iný ako predaj výrobkov alebo služieb, by sa vyradovanie z prevádzky malo riadne plánovať a rozpočtovať tak, aby sa zabezpečila dostupnosť primeraných finančných prostriedkov na bezpečné a včasné vyradenie takýchto zariadení z prevádzky.
20. Rozpočtové plánovanie by malo podliehať skúmaniu zo strany vnútroštátneho orgánu ustanoveného v tomto odpo-

rúčaní. V prípade, že v členskom štáte taký vnútroštátny orgán nie je, daný členský štát môže požiadať Komisiu o poskytnutie rady týkajúcej sa opatrení, ktoré treba prijať.

V Bruseli 24. októbra 2006

Za Komisiu
Andris PIEBALGS
člen Komisie